

УДК 343.223

Р.І. ЛЕМЕХА, Львівський державний університет внутрішніх справ

ТЯЖКІ НАСЛІДКИ ЯК ОБСТАВИНА, ЯКА ОБТЯЖУЄ ПОКАРАННЯ

Ключові слова: тяжкі наслідки, обставина що обтяжує покарання, призначення покарання

Тяжкі наслідки, завдані злочином, у п.5 ч.1 ст.67 КК України передбачені як обставина, що обтяжує покарання. Таке законодавче формулювання є надто загальним і потребує конкретизації. Розміщення даної ознаки у загальній частині кримінального закону нашоє на думку, що розуміння тяжких наслідків не здійснюється суто в межах змісту відповідного елемента конструкції складу злочину, а відтворює узагальнену характеристику результату суспільно-небезпечного діяння, що законом визнається як злочин. З огляду на це доцільним видається визначення тяжких наслідків як загальної характеристики результату злочинного діяння, що співвідноситься з окремими положеннями Особливої частини кримінального закону, а також дослідити та виділити умови за наявності яких тяжкі наслідки, можуть враховуватись як обставина, що обтяжує покарання.

Поняття «тяжкі наслідки, як обставини, що обтяжує покарання», частково досліджували С.Р. Багіров, П.С. Берзін, В.К. Грищук, Б.О. Курінов, В.М. Кудрявцев, Л.Л. Кругліков, Г.А. Крігер, О.С. Міхлін, А.А. Музика, А.А. Стрижевська, І.К. Туркевич, проте жоден із авторів не розглядав дане поняття як загальну характеристику результату злочинного діяння.

Досліджуючи умови за яких тяжкі наслідки можуть враховуватись судом при призначенні покарання, як обставина що обтяжує покарання, слід розглянути вказівку, яка міститься у ч.4 ст.67 КК України, в якій сказано, що суд при призначенні покарання не може ще раз враховувати будь-яку із зазначених у

ч.1 цієї статті обставин як таку, що його (покарання) обтяжує, якщо ця обставина передбачена в статті Особливої частини КК України як ознака, що впливає на його кваліфікацію. Акцент на зазначене вище положення також робиться у п.4 Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. №7 [1, с.217].

Отже, при буквальному розумінні положення ч.4 ст.67 КК України можна зробити висновок, що у усіх випадках, коли поняття «тяжкі наслідки» зазначається у диспозиції статті як ознака об'єктивної сторони складу злочину, їх не можна враховувати як обставину, що обтяжує покарання при його призначенні.

Проте аналіз положень Особливої частини КК України показує, що законодавець по-різному відображає тяжкі наслідки у відповідній диспозиції статті. Зокрема, в одних випадках містяться вказівки на настання тяжких наслідків без їх різновидів, в інших – поряд із використанням терміну «інші тяжкі наслідки» в одному переліку використовуються інші наслідки відповідного злочину або ж робиться вказівка на характер тяжких наслідків (смерть, людини, загибель людей, велика майнова шкода).

Отже, тяжкі наслідки або конкретно вказуються в статтях Особливої частини КК (є формально-визначеними) або в них міститься лише вказівка на настання тяжких наслідків як ознаку об'єктивної сторони складу злочину за допомогою термінів «тяжкі наслідки», «інші тяжкі наслідки» та «особливо тяжкі наслідки». Враховуючи сказане, вважаємо, що тяжкі наслідки, в силу прямої вказівки ч.4 ст.67 КК України, не повинні враховуватись, як обтяжуюча обставина у випадку, коли такі визнаються відповідною ознакою об'єктивної сторони складу злочину незалежно від способу відображення таких у диспозиції конкретної статті. Проте за наявності відповідних умов такі наслідки можуть враховуватись при призначенні покарання, як показник ступеня тяжкості вчиненого злочину чи особи винно-

го (п.3 ч.1 ст.65 КК). Беззаперечно, визначення умов, за яких тяжкі наслідки можуть враховуватись при призначенні покарання в силу п.3 ч.1 ст.65 КК, має важливе практичне значення, проте воно виходить за межі даного дослідження, і проводитиметься окремо.

В усіх інших випадках кримінальний закон прямо не виключає можливості визнання вказаних наслідків обставиною, що обтяжує покарання, а отже питання про встановлення такої обставини вирішується у кожному окремому випадку. Враховуючи такий стан речей вважаємо за необхідне виділити умови за наявності, яких тяжкі наслідки можна визнати обставиною, що обтяжує покарання.

Ще у радянський період розвитку науки кримінального права тяжким наслідком як обтяжуючій обставині приділялась певна увага. Так, Б.О. Курінов вважав, що тяжкі наслідки можуть виступати як обтяжуюча обставина і при формальних, і при матеріальних складах злочину [2, с.59]. Навіть на перший погляд, така позиція видається по меншій мірі неповною, оскільки окремим видам злочинної діяльності властива винятково висока суспільна небезпечність вже на ранніх стадіях її розвитку, а тому законодавець закріплює момент закінчення таких злочинів на стадії замаху чи, навіть, готування до злочину, не пов'язуючи закінчення злочину з фактом настання суспільно-небезпечних наслідків. Настання ж суспільно-небезпечних наслідків у результаті вказаних діянь кваліфікується окремо, як інший злочин, ознакою якого виступають тяжкі наслідки. Отже, «тяжкі наслідки» можуть наставати в результаті вчинення злочинів з усіченим складом, проте не можуть визнаватись обставиною, що обтяжує покарання, у випадку коли такі дії кваліфікуватимуться за сукупністю як посягання на відповідний злочин, а також за спричиненими наслідками (напр. вчинення розбою, що спричинило смерть потерпілого, за умови, якщо винний передбачав можливість настання таких наслідків або ж повинен був і міг їх передбачити, кваліфікуватиметься за ст.187 та ст.119 КК України), або кваліфікуватимуться

як закінчений злочин у випадку досягнення злочинного результату.

Не викликає заперечень той факт, що тяжкі наслідки можуть бути обтяжуючою обставиною лише тоді, коли вони настали реально, виникнення ж загрози настання тяжких наслідків в результаті вчинення суспільно-небезпечного посягання в жодному випадку не може враховуватись як обставина, що обтяжує покарання.

Розглядаючи тяжкі наслідки, як обтяжуючу обставину, О.С. Міхлін стверджує, що останні можуть виступати такими, якщо вони наступили додатково до основних наслідків [3, с.16]. Використовуючи такий підхід, можна помилково прийти до висновку, що «тяжкі наслідки», можуть враховуватись як обставина, що обтяжує покарання лише у випадку вчинення злочину з матеріальним складом, адже додатково до основних наслідків можуть наставати лише у злочинах з матеріальним складом, оскільки саме для таких наслідків є обов'язковою ознакою. Враховуючи те, що тяжкі наслідки, завдані злочинном, можуть виступати обтяжуючою обставиною і у певних злочинах з формальним складом, запропонований вище підхід слід уточнити. Доцільно було б зазначити, що тяжкі наслідки можуть виступати обтяжуючою обставиною, якщо вони реально настали та виступають додатковою ознакою по відношенню до обов'язкових ознак складу злочину вказаних у диспозиції статті КК України, тобто не повинні бути передбачені кримінально-правовою нормою.

У таких випадках обов'язково потрібно враховувати те, що не передбачені кримінально-правовою нормою наслідки, можуть бути як безпосередні, так і віддалені. Так, наслідки не передбачені кримінально-правовою нормою можуть наставати безпосереднього в результаті вчиненні таких злочинів, як порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ст.143), насильницьке донорство (ст.144), шахрайство (ст.190), незаконна порубка лісу (ст.246) незаконне полювання (ст.248) та інших, у яких наслідки не є ознакою складу злочину, хоча

можуть наступати в результаті вчинення такого. Прикладом настання наслідків, не передбачених кримінально-правовою нормою, може слугувати також позбавлення єдиного житла родини з малолітніми дітьми внаслідок вчинення шахрайства. Також наслідки не обов'язково повинні наставати безпосередньо після вчинення злочину, а можуть бути віддалені. За таких умов виникає питання чи будуть такі наслідки як, наприклад, смерть немовляти, залишеного без годування при вбивстві матері, або залишення великої родини без годувальника при умисному вбивстві, враховуватися як обставина, яка обтяжує покарання? Якщо говорити про смерть немовляти, то в цьому випадку може мати місце і вбивство малолітньої дитини (п.2 ч.2 ст.115 КК) або ж як залишення в небезпеці (злочинець сам поставив дитину в небезпечний для життя стан). Це питання потрібно вирішувати, виходячи, в першу чергу, із спрямованості умислу суб'єкта посягання. Коли ж розглядати випадок залишення родини без годувальника як тяжкі наслідки то, мабуть, слід виходити з того, що при вчиненні будь-якого вбивства наступатимуть такого роду наслідки (втрата єдиної дитини, матері тощо) які безперечно для певного кола суб'єктів виступатимуть тяжкими, проте жоден із таких наслідків не можна визнати суспільно небезпечним (злочинним), а отже і тяжкими у кримінально-правовому розумінні. Враховуючи сказане, такі наслідки не можуть враховуватися як обставина, яка обтяжує покарання.

Адже, мабуть, чи не кожний злочин вчинений щодо особи, залишає певні негативні наслідки (напр. почуття невпевненості в особистій безпеці, страху, незахищеності після катування), проте це аж ніяк не є підставою віднесення їх до наслідків, які обтяжують покарання. З цього приводу видаються влучними міркування В.М. Кудрявцева, який стверджує, що особа спричиняє шкоду не тільки об'єкту вчинюваного ним злочину, але і іншим об'єктам, проте це не можна враховувати як обтяжуючу обставину [4, с.83].

При дослідженні тяжких наслідків як обставини, яка обтяжує покарання, необхідно з'ясувати їх співвідношення із тими наслідками, які передбачені у відповідній диспозиції статті. З приводу такого співвідношення у теорії кримінального права існує кілька позицій. Так, перша зводиться до того, що під тяжкими наслідками як обставиною, що обтяжує покарання, слід розуміти спричинення даним злочином таких наслідків, які порівняно з іншими випадками вчинення злочину того ж виду є більш значними чи особливо шкідливими [5, с.35]. Натомість, автори другої позиції переконані, що під тяжкими наслідками, завданими злочином, у п.5 ч.1 ст.67 КК України необхідно розуміти суспільно-небезпечні (майнові, фізичні, моральні та інші) зміни в об'єкті кримінально-правової охорони, які викликані вчиненням злочину, але виходять за межі його складу [6, с.163; 7, с.352].

Правильною видається позиція тих науковців, які вважають, що тяжкі наслідки можуть враховуватися як обтяжуюча обставина лише у випадку, коли вони перебувають за межами складу злочину. При цьому необхідно конкретизувати таке твердження, і вказати, що тяжкі наслідки, завдані злочином, не повинні враховуватися як обставина, що обтяжує покарання, якщо такі передбачені кримінально-правовою нормою як ознака об'єктивної сторони складу злочину, як кваліфікуюча чи особливо кваліфікуюча ознака, як ознака окремого складу злочину при ідеальній сукупності.

В свою чергу, не обґрунтованою видається позиція тих вчених, які вважають, що тяжкі наслідки слід вважати обтяжуючою обставиною у тих випадках, коли злочином заподіяна шкода того ж виду, проте більш небезпечна, оскільки в цьому випадку до уваги береться не настання передбачених кримінально-правовою нормою наслідків, а підвищений ступінь їх індивідуальної вираженості у вчиненому злочині (ступінь тяжкості наслідків), який в силу п.3 ч.1 ст.65 КК України повинен враховуватися не як обставина, що обтяжує покарання, а як прояв ступеня тяжкості зло-

чину, що поряд з іншими обставинами враховується при призначенні покарання.

Також слід звернути увагу на те, що у певних випадках настання не передбачених кримінально-правовою нормою наслідків (тобто таких що знаходяться за межами складу злочину) в результаті вчинення злочину, не можна вважати обставиною, яка обтяжує покарання. Таких випадків можна навести щонайменше два. По-перше, коли одним і тим же діянням вчиняється два або більше злочини (наявна ідеальна сукупність злочинів) при умові, що заподіяні наслідки передбачені у декількох статтях Особливої частини КК України. Як приклад, можна навести підбив автомобіля для того, щоб заподіяти смерть особі, яка перебуває у його салоні. Оскільки вчинене діяння утворює два самостійних складів злочину, воно повинно кваліфікуватися за сукупністю – умисне знищення та пошкодження майна (ст.194) та умисне вбивство (ст.115) і саме тому додаткові наслідки не повинні враховуватись як обставина, що обтяжує покарання. По-друге, існують випадки, коли додатковий наслідок виступає додатковою (кваліфікуючою) ознакою складу злочину. В такому випадку діяння містить ознаки одного й того ж злочину з кваліфікуючою ознакою (наприклад, умисне заподіяння судді, народному засідателю чи присяжному або їх родичам тяжкого тілесного ушкодження у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя). У цьому випадку відповідно до ч.2 ст.377 КК України тяжке тілесне ушкодження виступає кваліфікуючою ознакою по відношенню до умисного заподіяння шкоди здоров'ю судді, народному засідателю чи присяжному або їх родичам у зв'язку з діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. В такому випадку тяжкі наслідки не можуть визнаватися обтяжуючою обставиною у зв'язку з тим, що всі наслідки охоплюються ч.2 ст.377 КК України.

На основі вищезазначених міркувань, можна стверджувати, що тяжкі наслідки, завдані злочинцем, можна вважати обтяжуючою обставиною при призначенні покарання за умо-

ви, що такі не є передбаченими кримінально-правовою нормою (основними або додатковими) та такі є не характерними (не типовими) для даного діяння.

У теорії кримінального права вказується, що тяжкі наслідки, які передбачені п.5 ч.1 ст.67 КК, є додатковими та нетиповими порівняно із тими наслідками, які названі у відповідній диспозиції статті чинного КК України. Відносно такого трактування досліджуваного поняття у кримінально-правовій літературі зустрічаються два погляди. Так, перший зводиться до того, що настання тяжких наслідків в результаті вчинення злочину потрібно визнати обтяжуючою обставиною при призначенні покарання, якщо вони були нетиповими для даної дії чи бездіяльності та більш небезпечними чим типові його результати [8, с.143]. Натомість, представники другого підходу не звертають увагу на необхідність співставлення основних та додаткових наслідків за ступенем їх суспільної небезпечності, а лише зазначають, що додаткові наслідки повинні бути суспільно-небезпечними [6, с.163] або стверджують, що шкода, яка заподіюється іншим суспільним відносинам (особистості, власності, тощо), окрім шкоди основному об'єкту, повинна також бути злочинною [9, с.108].

На наш погляд, жоден із запропонованих поглядів не є повним, оскільки в них визначені лише певні орієнтири, які слід враховувати відносячи конкретні наслідки до тяжких в розумінні п.5 ч.1 ст.67 КК України. Проте більш продуктивним видається другий підхід, оскільки беручи такий за основу, поза увагою штучно не залишаються випадки, коли злочинцем заподіюється різна за характером шкода (матеріальна та нематеріальна), а порівняти, яка є більш чи менш небезпечна, неможливо. Натомість, виходячи з першого підходу, такі наслідки не можна вважати обставиною, що обтяжує покарання.

У зв'язку з цим вважаємо, що під тяжкими наслідками як обтяжуючою обставиною слід розуміти додаткові (не передбачені кримінально-правовою нормою) для даного злочину суспільно-небезпечні (злочинні) наслідки, які

у сукупності з іншими ознаками злочину відображають підвищений рівень суспільної небезпечності діяння за умови, що такі додаткові наслідки не можуть бути враховані при призначенні покарання в силу п.3 ч.1 ст.65 КК України.

Сам факт настання тяжких наслідків, не передбачених кримінально-правовою нормою, ще не дає підстави вважати їх обставиною, що обтяжує покарання, слід також встановити наявність причинного зв'язку між вчиненим злочином та заподіяними ним тяжкими наслідками. В традиційному розумінні, розглядаючи причинний зв'язок ми зазначаємо, що причиною є діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта злочину, а наслідком є шкідливі наслідки, передбачені кримінально-правовою нормою. Аналізуючи зміст закріпленого у п.5 ч.1 ст.67 КК України положення «тяжкі наслідки, завдані злочином», ми бачимо, що законодавцем прямо закріплений дещо інший, відмінний від традиційного, причинний зв'язок, який можна визначити наступним чином: причиною є злочин (суспільно-небезпечне винне діяння, вчинене суб'єктом злочину), наслідком є тяжкі наслідки (додаткові, не типові для даного злочину). Аналогічної думки притримуються А.А. Музика та С.Р. Багіров, котрі, аналізуючи тяжкі наслідки у п.5 ст.67 КК України вказують, що причиною таких виступає не виключно діяння, а злочин у цілому. Окрім того, автори зазначають, що лінгвістична конструкція «тяжкі наслідки, завдані злочином» дозволяє зробити висновок: йдеться про причинний зв'язок особливого роду [7, с.353]. Проте, вказуючи на причинний зв'язок особливого роду, науковці не звертають увагу на можливі варіанти прояву (відображення у реальному світі) такого зв'язку.

Загальновідомо, що у злочинах із формальним складом суспільно небезпечні наслідки не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони, оскільки такі злочини вважаються закінченими з моменту вчинення зазначених у законі дій. Разом із тим, в цих злочинах має місце настання певних наслідків, проте вони

не віднесені законом до числа ознак злочину і перебувають за межами складу злочину. Відповідно у злочинах з формальним складом причинний зв'язок можна позначити наступним чином: причиною є діяння, як завершений злочин, а наслідком є тяжкі наслідки, не передбачені кримінально-правовою нормою (наприклад, внаслідок державної зради була заподіяна шкода економічній безпеці України). Настання таких наслідків не впливає на кваліфікацію злочину, проте може враховуватися при призначенні покарання.

Натомість, у злочинах з матеріальним складом суспільно-небезпечні наслідки є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони. У цих злочинах причинний зв'язок можна позначити наступним чином: причиною є діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта злочину, а наслідком – основний, передбачений кримінально-правовою нормою шкідливий наслідок. У цьому випадку виникає кілька питань: перше, чи матиме місце причинний зв'язок між діянням та додатковими (не типовими) наслідками у злочинах з матеріальним складом; а також, чи необхідно враховувати ці наслідки як обставину яка обтяжує покарання? Даючи відповідь на перше питання доцільно уявити, як повинен виглядати особливий причинний зв'язок у злочинах із матеріальним складом. Виділити можна принаймні два варіанти, у першому причиною є діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта злочину, а наслідком – основний, передбачений кримінально-правовою нормою шкідливий наслідок, який настає паралельно з додатковим (не типовим) наслідком, не передбаченим кримінально-правовою нормою (паралельний зв'язок), а у другому причиною є діяння, проміжним наслідком є основний, передбачений кримінально-правовою нормою шкідливий наслідок, який одночасно є безпосередньою причиною кінцевого наслідку, а кінцевим наслідком є додатковий (не типовий) наслідок, не передбаченим кримінально-правовою нормою. Наявність у певній ситуації причинного зв'язку особливого роду (у одному з запропонованих вище проявів) дало б можливість визнати

конкретні тяжкі наслідки, заподіянні злочинном обставиною, що обтяжує покарання. Проте можливість встановити наявність будь-якого із запропонованих вище варіантів причинного зв'язку у конкретній ситуації абсолютно виключена законодавцем. Для прикладу додатковим нетиповим наслідком можна назвати запалення кори головного мозку, в результаті викрадення (грабежу) головного убору. Такі наслідки не передбачені відповідною статтею, яка встановлює відповідальність за грабіж. Більше того, практично чи не кожен злочин може призвести до тяжких наслідків для людини (наприклад, крадіжка грошей у багатодітної матері, що може призвести до голодування; наруга над могилою або над тілом потерпілого, внаслідок якого стався серцевий напад близького родича; вбивство через необережність, що призвело до втрати єдиного опікуна недієздатного тощо). Як попередньо зазначалось у роботі, безумовно потребує з'ясування наявності вини у вчиненні відповідних злочинів та можливої мети. У випадку відсутності вини щодо настання нетипових наслідків, останні не можуть перебувати у причинному зв'язку із діянням, а тим більше не можуть враховуватись як обставина, яка обтяжує покарання. Якщо ж такі наслідки передбачені іншою нормою, то дії злочинця необхідно кваліфікувати за сукупністю. Враховуючи сказане, можна з впевненістю стверджувати, що тяжкі наслідки не передбачені кримінально-правовою нормою, не можуть враховуватись як обтяжуюча обставина у злочинах з матеріальним складом. Проте не можна забувати, що такі наслідки у сукупності з основними наслідками або іншими ознаками складу злочину можуть відображати підвищений рівень суспільної небезпечності відповідного злочину і за певних умов враховуватись при призначенні покарання.

Проведене дослідження законодавчого положення п.5 ч.1 ст.67 КК України, в якому зазначена обставина, що обтяжує покарання «тяжкі наслідки, завдані злочином» дало можливість виокремити перелік умов за наявності, яких в конкретному випадку певні наслід-

ки злочину, можна визнати обставиною, що обтяжує покарання:

- вчинення злочину з формальним складом;
- реальне настання не передбачених кримінально-правовою нормою тяжких наслідків, які у сукупності з іншими ознаками злочину відображають підвищений рівень суспільної небезпеки вчиненого злочину;
- заподіяння шкоди об'єкту злочину (як основному, так і додатковому);
- відсутність можливості у випадку настання таких кваліфікувати таке діяння зі іншою статтею, іншою частиною тієї ж статті, чи за сукупністю;
- причинний зв'язок особливого роду між злочином та не передбаченими кримінально-правовою нормою суспільно-небезпечними наслідками;
- наявність вини особи по відношенню до таких наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах / за заг. ред. В. Т. Маляренка ; упоряд. П. П. Пилипчук. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 408 с.
2. Куринов Б. А. Автотранспортные преступления / Б. А. Куринов. – М. : Юрид. лит., 1967. – 247 с.
3. Михлин А. С. Последствия преступления / А. С. Михлин. – М. : Госюриздат, 1969. – 104 с.
4. Кудрявцев В. Н. Об'єктивна сторона злочину / В. Н. Кудрявцев. – М. : Госюриздат, 1960. – 244 с.
5. Кригер Г. А. Наказание и его применение / Г. А. Кригер. – М. : Юрид. лит., 1962. – С. 35.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 4-ге вид., перероб. та допов. – К. : Юрид. думка, 2007. – 1184 с.
7. Музика А. А. Причинний зв'язок у кримінальному праві: сучасний стан проблеми / А. А. Музика, С. С. Багіров // Альманах кримінального права : збірник статей / відп. ред.

П. П. Андрушко, П. С. Берзін. – К. : Правова єдність, 2009. – Вип. 1. – С. 352–353.

8. Горбунова Л. В. Обстоятельства, отягчающие наказание, по уголовному законодательству России и зарубежных стран: дис. ... кандидата юрид. наук / Горбунова Л. В. ; Ин-т экономики, управления и права. – Казань, 2003. – 197 с.

9. Кротов С. Е. Дифференциация уголовной ответственности в зависимости от категоризации преступлений, квалифицирующих признаков, обстоятельств отягчающих наказание: дис. ... кандидата юрид. наук / Кротов С. Е. ; Московск. ин-т экономики, политики и права. – М., 2005. – 187 с.

Лемеха Р. І. Тяжкі наслідки як обставина, яка обтяжує покарання / Р. І. Лемеха // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 546–552 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12lrjop.pdf>

Проаналізовано поняття тяжких наслідків, як обставини що обтяжує покарання. Досліджено умови, за наявності яких тяжкі наслідки можуть враховуватись як обставина, що обтяжує покарання при його призначені.

Лемеха Р.И. Тяжелые последствия как обстоятельство, отягчающее наказание

Проанализировано понятие тяжких последствий, как обстоятельства, отягчающего наказания. Исследованы условия, при наличии которых тяжкие последствия могут учитываться как обстоятельство, отягчающее наказание при его назначении.

Lemekha R.I. Serious Consequences as the Fact That Aggravating

The concept of grave consequences, as an aggravating circumstance analyzed. Investigated the conditions under which serious consequences may be considered as fact that the aggravating when it is intended.